

הנחיות להוראת המצגת – סובלנות לשונית

קהל היעד: כיתות ז-י

משך הפעילות: שיעור אחד או שניים

הרעיון: החברה הישראלית היא חברה מרובת תרבויות ולכן גם מרובת שפות ומבטאים. בכל הכיתות יש ילדים ששפת האם שלהם אינה עברית, אחרים דוברי שפה זרה או שומעים שפות שונות בבית של סבא וסבתא. לכן חשוב לטפח סובלנות לשונית ויחס מכבד כלפי מבטאים שונים לשם יצירת אקלים מכבד בכיתה ובחברה.

במצגת זאת נעסוק בנושא סובלנות לשונית ויחס מכבד כלפי שפות ומבטאים שונים.

מהלך הפעילות:

שקף הפתיחה: סובלנות לשונית

בשקף הפתיחה מוצגים הנושא, תמונת רקע של אותיות ומילים, ותמונות של ילדים וילדות המשוחחים זה עם זה.

מומלץ לשאול את התלמידים:

- תארו: מה אתם רואים בשקף?
- מה לדעתכם הקשר בין תמונת הרקע, התמונה של הילדים והנושא?
- במה לדעתכם תעסוק המצגת?
- מה דעתכם, האם הנושא רלוונטי וקשור לכיתה שלנו? מדוע?

שקופית 1: סיפורים על שפה

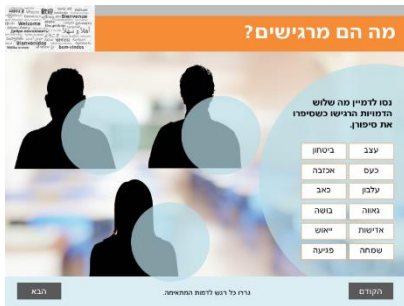
בשקף זה מופיעות שלוש צלליות. בלחיצה על כל צללית ייפתח סיפור. הסיפורים עוסקים במקרים שונים של חוסר סובלנות לשונית – כלפי מבטא עיראקי, מבטא ערבי ומבטא רוסי.

ניתן לבקש מאחת התלמידות או מאחד התלמידים ללחוץ על כל צללית.

מומלץ לעודד את התלמידים לשתף ברגשות ובמחשבות שלהם בעקבות הקריאה.

שימו לב! חשוב להתאים את השיח להרכב הכיתה, לגלות רגישות כלפי תלמידים עם מבטאים שונים ולשמור על אווירה מכבדת.

שקופית 2: מה הם מרגישים?

בשקף זה מופיעים רגשות שונים. המטרה היא לטפח אמפתיה ולעודד את התלמידים לדמיין איך הרגישו הדמויות המספרות את הסיפורים. ניתן לבקש מתלמיד או תלמידה לגשת ללוח ולגרור את הרגשות למקום המתאים לדעתם או לעשות זאת בקבוצות.

מומלץ גם להסביר לתלמידים: רגש אחד יכול להתאים לדמות אחת או לכמה מהדמויות.

ניתן גם לשאול: איך הייתם מרגישים אם הייתם במקומם?

שקופית 3: איך זה אצלכם?

בשקף זה מופיעות שאלות לדיון. ניתן לשאול את התלמידים ולעודד אותם לשתף, תוך הקפדה על שיח מכבד.

ניתן לומר לתלמידים:

כמו כל דבר שונה או בלתי מוכר, שפות ומבטאים שונים משלנו עלולים לעורר תגובות הגנתיות כגון צחוק, לעג או גיחוך שעלולות לפגוע. לכן לפני הדיון נחליט על כללים לשיח מכבד. מומלץ לבקש מהתלמידים עצמם להחליט מהם הכללים לשיח מכבד בכלל ולשיח סובלנות לשונות בפרט.

דוגמה לכללים לשיח מכבד:

- הקשבה ללא התפרצות.
- אמפתיה וניסיון להיכנס לנעלי האחר.
- כבוד לשפות ולמבטאים שונים משלי.
- הימנעות מלעג, מגיחוך או מביטויים פוגעניים.
- סובלנות – נכונות להכיר בזכות קיומן של דעות, אמונות, גישות וצורות התנהגות שונות משלנו, גם אם הן אינן מקובלות עלינו. (רב מילים, מטח)

שקופית 4: השפות בכיתה שלנו

בשקף זה מופיע סקר שמטרתו לבדוק אילו שפות מדוברות בקרב ילדי הכיתה.

לתשומת ליבכם: אם ההתייחסות תהיה לא סובלנית ולא מכבדת, מומלץ להזכיר לתלמידים את הכללים מהשקף הקודם.

מומלץ לקיים הצבעה לגבי כל שפה ולשאול לסיומ:

- איזו שפה מלבד עברית היא השפה הכי מדוברת בכיתה?
- מה ניתן ללמוד על הכיתה שלנו מתוצאות הסקר?
- האם התשובות הפתיעו אתכם? הסבירו.

שקופית 5: שפות שונות

בשקופית זאת התלמידים מקבלים משימה לפעילות בכיתה. חלקו את הכיתה לקבוצות ובקשו מכל קבוצה להכין כרזה שבה יתרגמו את המשפט "בואו נלמד הרבה שפות" על פי השפות המדוברות בקרב ילדי אותה קבוצה. כלומר, אם בקבוצה יש ילדים דוברי אמהרית, רוסית ואנגלית – הקבוצה תציג את המשפט בשלוש השפות.

ניתן לבקש מכל קבוצה להקריא את המשפטים שלה ולספר על התהליך:

- איך הייתה העבודה בקבוצה?
- מה למדתם מהעבודה בקבוצה?
- אילו מילים חדשות למדתם?

מומלץ גם לצלם את הכרזות ולהעלות לאפליקציית סל"ב או לתלות אותן בכיתה.

שקופית 6: שפות שונות

בשקף זה מתקיים דיון בעקבות הפעילות הקודמת. גם בפעילות זאת מומלץ לחזור על כללי הדיון המכבד.

לתשומת ליבכם: שאלה 3 עוסקת בהעדפה לשפות מסוימות. בשלב הראשון מומלץ לבדוק את עצמכם: האם יש שפות שגם אני מעדיפה/ה? למה יש שפות שקל לנו איתן יותר? מה ניתן ללמוד מזה על עצמנו ועל התלמידים שלנו?

ניתן להסביר לתלמידים: יש שפות שמעוררות אצל חלקנו מטען רגשי או פחדים, למשל השפה הערבית. עם זאת, ערבית היא השפה השנייה במדינה, בישראל יש 20% אזרחים ערבים, וברבים מהבתים מדברים בערבית בניבים שונים: מרוקאית, תימנית, עיראקית, סורית ועוד.

כמו כן, לחלק מהאנשים יש העדפה לשפות מערביות בגלל משיכה לתרבות המערבית שממנה הגיעו הדוברים. על פי הגישה הרב-תרבותית, כל התרבויות שוות וניתן ללמוד מכולן. חשוב לזכור שגם בכיתה שלנו ילדים הגיעו מארצות מוצא שונות ולכולן יש תרבות והיסטוריה שניתן ללמוד מהן.

- איך לדעתכם ניתן לעודד יותר סובלנות לשונית?
- איך ניתן לטפח גישה רב-תרבותית בכיתה ובחברה?

שקופית 7: סובלנות לשונית

בשקף זה מופיע סקר – באיזו מידה יש בכיתה שלנו סובלנות לשונית?

בעקבות ההצבעה ניתן לשאול:

- מה ניתן ללמוד מהסקר על הכיתה שלנו?
- האם תוצאות הסקר מפתיעות אתכם? מטרידות אתכם? הסבירו.

שקופית 8: מה אנחנו חושבים על סובלנות לשונית?

בשקף זה מופיעים היגדים שונים לגבי סובלנות לשונית. מומלץ לבקש מהתלמידים לציין עד כמה הם מסכימים עם כל היגד או איזה היגד הם בוחרים.

ניתן גם לחלק את הכיתה לקבוצות, לבקש מהן לדון בכל היגד ולשתף אחר כך את במליאה.

ניתן גם לשאול:

- באיזה אופן כל היגד משפיע על החברה הישראלית?
- באיזו חברה הייתם מעדיפים לחיות? חברה שמקבלת את ההיגד הזה או חברה שמתנגדת לו?

שקופית 9: סיפור מקרה מצרפת

בשקף זה מובא סיפור מקרה מצרפת על חוסר סובלנות לשונית. באמצעות הרחקת עדות ניתן לסייע לתלמידים לראות את הדברים מנקודת מבט אחרת ולהביע עמדה ממקום פחות אישי ויותר ניטרלי.

מומלץ לעודד את התלמידים להעלות את ההצעות שלהם להתמודדות עם המקרה לסל"ב ולקיים דיון:

- למה לדעתכם אנשים נוטים להרגיש שהשפה או המבטא שלהם הם הטובים ביותר?
- איזו הצעה נראית לכם טובה להתמודדות עם המקרה?

שקופית 10: האם חקיקה היא פתרון?

בשקף זה תוצג הצעת החוק שהועלתה בצרפת. בעקבות ההצעה התלמידים יענו על סקר – האם הם מסכימים עם ההצעה להתייחס ללעג למבטא כעבירה פלילית?

ניתן לקיים בכיתה הצבעה ולקיים דיון:

- מי מוכן לספר למה הוא הצביע בעד או נגד הצעת החוק?
- האם אתם מכירים חוקים נגד אפליה גזעית בישראל?

ניתן לספר לתלמידים על חוקים שונים נגד גזענות ובעד שוויון הקיימים בישראל: חוק העונשין.

חוק איסור אלימות בספורט, האוסר על התבטאות גזענית במהלך אירוע ספורט. חוק שוויון הזדמנויות בעבודה.

חוק איסור אפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים.

- לפי דעתכם, האם חוקים מספיקים כדי להתמודד עם אפליה גזעית? מדוע?
- לפי דעתכם, האם גם בישראל כדאי לחוקק הצעת חוק נגד לעג למבטא?

שקופית 11: הצעות לקידום סובלנות לשונית

בשקף זה מופיעות הצעות שונות לקידום סובלנות לשונית.

ניתן לחלק את הכיתה לקבוצות, כל קבוצה תציע הצעה משלה לקידום סובלנות לשונית. כל קבוצה תציג את ההצעה שלה במליאה.

מומלץ גם לעודד את התלמידים לבחור באחת הדרכים מתוך השקף או ההצעות השונות שהתלמידים העלו.

